

37/2014

Oikeusministeriön selvitys tasa-arvo-
valtuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja
vähemmistövaltuutetun sekä
syrjintälautakunnan ja tasa-arvolautakunnan
kokoamisesta oikeusministeriön
hallinnonalalle

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

37/2014

Oikeusministeriön selvitys tasa-arvo-
valtuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja
vähemmistövaltuutetun sekä
syrjintälautakunnan ja tasa-arvolautakunnan
kokoamisesta oikeusministeriön
hallinnonalalle

4.9.2014

Julkaisun nimi Oikeusministeriön selvitys tasa-arvovaltuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja vähemmistövaltuutetun sekä syrjintälautakunnan ja tasa-arvolautakunnan kokoamisesta oikeusministeriön hallinnonalalle

Tekijä Työryhmä, puheenjohtaja Kirsi Pimiä, sihteerit Markku Kuusela ja Ulla Westermarck

Oikeusministeriön julkaisu 37/2014
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 1/021/2014   **HARE numero** OM005:00/2014

ISSN-L 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-389-4

URN URN:ISBN:978-952-259-389-4
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-389-4>

Asia- ja avain-sanat Hallinnon rakenneuudistus, ihmisoikeusarkkitehtuuri

Tiivistelmä Osana valtion ohjaus- ja johtamisjärjestelmän uudistamista talouspoliittinen ministerivaliokunta kehotti 21.11.2013 tekemällään päätöksellä valmistelevaan tasa-arvovaltuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja vähemmistövaltuutetun toimistojen ja hallinnon kokoamista oikeusministeriön hallinnonalalle ja mahdollisuuksien mukaan samoihin tiloihin. Valmistelua johti oikeusministeriö ja se tehtiin tiiviissä yhteistyössä muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön kanssa.

Oikeusministeri asetti 28.1.2014 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella selvitys tasa-arvovaltuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja vähemmistövaltuutetun sekä näiden toimistojen samoin kuin tasa-arvolautakunnan ja syrjintälautakunnan siirtämisestä oikeusministeriön yhteyteen. Valmistelussa oli tärkeää huomioida valtuutettujen itsenäinen asema ja toimintaedellytysten turvaaminen. Työryhmä selvitti valtuutettujen ja niiden toimistojen sekä lautakuntien siirtämisen edellyttämät hallinnolliset, taloudelliset, lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet. Työryhmä selvitti myös edellytykset valtuutettujen ja näiden toimistojen kokoamiseksi samoihin tiloihin.

Työryhmä esitti, että nykyiset tasa-arvovaltuutettu, lapsiasiavaltuutettu ja vähemmistövaltuutettu siirretään oikeusministeriön hallinnonalalle. Myös tasa-arvolautakunnan ja syrjintälautakunnan tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi oikeusministeriön yhteyteen. Ne yhdistetään myöhemmin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnaksi, jos uusi yhdenvertaisuuslaki hyväksytään eduskunnassa.

Tavoitteena on, että työryhmän esittämät muutokset toimeenpannaan 1.1.2015 lukien.

4.9.2014

Publikationens titel Justitieministeriets utredning om att samla ihop jämställdhetsombudsmannen, barnombudsmannen och minoritetsombudsmannen samt diskrimineringsnämnden och jämställdhetsnämnden till justitieministeriets förvaltningsområde

Författare Arbetsgrupp, ordförande Kirsi Pimiä, sekreterarna Markku Kuusela och Ulla Westermark

Justitieministeriets publikation 37/2014
Betänkanden och utlåtanden

OSKARI nummer OM 1/021/2014   **HARE nummer** OM005:00/2014

ISSN-L 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-389-4

URN URN:ISBN:978-952-259-389-4
Permanent adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-389-4>

Sak- och nyckelord Förvaltningens strukturreform, struktur för mänskliga rättigheter

Referat Som ett led i reformen av statens styrnings- och ledningssystem beslöt finanspolitiska ministerutskottet den 21 november 2013 att det bereds en reform där jämställdhetsombudsmannens, barnombudsmannens och minoritetsombudsmannens byråer och förvaltning samlas ihop till justitieministeriets förvaltningsområde och där ombudsmännen och deras byråer i mån av möjlighet placeras i samma lokaler. Reformen bereddes under justitieministeriets ledning och i nära samarbete med bl.a. social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet.

Justitieministeriet tillsatte den 28 januari 2014 en arbetsgrupp för att bereda en utredning om att jämställdhetsombudsmannens, barnombudsmannens och minoritetsombudsmannens byråer samt jämställdhetsnämnden och diskrimineringsnämnden överförs till justitieministeriets förvaltningsområde. Ombudsmännens självständiga ställning och verksamhetsförutsättningar skulle tryggas vid beredningen. Arbetsgruppen utredde vilka administrativa och ekonomiska åtgärder, lagändringar och andra åtgärder överföringen av ombudsmännen och deras byråer förutsätter. Arbetsgruppen utredde också möjligheterna att placera ombudsmännen och deras byråer i samma lokaler.

Arbetsgruppen föreslog att den nuvarande jämställdhetsombudsmannen, barnombudsmannen och minoritetsombudsmannen överförs till justitieministeriets förvaltningsområde. Vidare föreslogs att även jämställdhetsnämndens och diskrimineringsnämndens uppgifter överförs till justitieministeriets förvaltningsområde och kopplas till justitieministeriet. Nämnderna ska senare slås ihop till en diskriminerings- och jämställdhetsnämnd, förutsatt att riksdagen godkänner den nya diskrimineringslagen.

Målet är att arbetsgruppens ändringsförslag verkställs den 1 januari 2015.

SISÄLLYS

1	Johdanto	8
2	Nykytila	10
2.1	Lainsäädäntö	10
2.2	Hallinnollinen nykytila	11
2.3	Nykytilan arviointi	13
3	Kansainvälinen kehitys	15
3.1	Tanska	15
3.2	Ruotsi	16
3.3	Norja	17
3.4	Hollanti	17
4	Hallituksen esitys uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi	18
5	Näkemyksiä valtuutettujen ja lautakuntien hallinnollisesta sijaintipaikasta	20
6	Työryhmän esitys	21
6.1	Lainsäädännölliset vaikutukset	21
6.2	Hallinnolliset vaikutukset	22
6.3	Taloudelliset vaikutukset	22
7	Henkilöstövaikutukset	24
8	Jatkotyö	25

1 Johdanto

Valtionhallinto on edelleen sekä rakenteellisesti että toiminnallisesti hajautunut, mikä vaikeuttaa voimavarojen tehokasta kohdentumista ja yhteisten linjausten läpiviemistä. Palvelurakennetta ja toimintoja uudistetaan sekä keskushallinnossa että aluehallinnossa valtionhallinnon tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Osana valtion ohjaus- ja johtamisjärjestelmän uudistamista talouspoliittinen ministerivaliokunta kehotti 21.11.2013 tekemällään päätöksellä valmistelemaan tasa-arvovaltuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja vähemmistövaltuutetun toimistojen ja hallinnon koostamista oikeusministeriön hallinnonalalle ja mahdollisuuksien mukaan samoihin tiloihin. Valmistelua johti oikeusministeriö ja se tehtiin tiiviissä yhteistyössä muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön kanssa.

Oikeusministeri asetti 28.1.2014 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella selvitys tasa-arvovaltuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja vähemmistövaltuutetun sekä näiden toimistojen samoin kuin tasa-arvolautakunnan ja syrjintälautakunnan siirtämisestä oikeusministeriön yhteyteen. Valmistelussa oli tärkeä huomioida valtuutettujen itsenäinen asema ja toimintaedellytysten turvaaminen. Työryhmä selvitti valtuutettujen ja niiden toimistojen sekä lautakuntien siirtämisen edellyttämät hallinnolliset, taloudelliset, lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet. Työryhmä selvitti myös edellytykset valtuutettujen ja näiden toimistojen kokoamiseksi samoihin tiloihin.

Tavoitteena on, että työryhmän esittämät muutokset toimeenpannaan 1.1.2015 lukien. Työryhmän kuuli toimikautensa (28.1.–31.12.2014) aikana eduskunnan oikeusasiamiestä ja eduskunnan virkamiesjohtoa valtuutettujen kokoamisesta oikeusministeriön yhteyteen. Sen lisäksi työryhmällä oli mahdollisuus kuulla myös muita asiantuntijoita.

Työryhmän kokoonpano oli seuraava:

Puheenjohtaja

johtaja Kirsi Pimiä, oikeusministeriö

Jäsenet

erityisasiantuntija Tiina Ranta-Lassila, sisäministeriö

ylitarkastaja Panu Artemjeff, sisäministeriö

hallitusneuvos Liisa Perttula, sosiaali- ja terveysministeriö

hallitussihteeri Terhi Tulkki, sosiaali- ja terveysministeriö

hallintojohtaja Olli Muttilainen, oikeusministeriö

talousjohtaja Tapio Laamanen, oikeusministeriö

Pysyvät asiantuntijat

tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkinen, tasa-arvovaltuutetun toimisto
lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula/Tuomas Kurttila, lapsiasiavaltuutetun toimisto¹
toimistopäällikkö Rainer Hiltunen, vähemmistövaltuutetun toimisto
lautakunnan sihteeri Outi Anttila, tasa-arvolautakunta

esittelijä, syrjintälautakunnan sihteeri Juhani Kortteinen, syrjintälautakunta

Työryhmän sihteereinä toimivat hallitusneuvos Markku Kuusela ja
hallitussihteeri Ulla Westermarck oikeusministeriöstä.

---

¹ Aula oli työryhmän pysyvä asiantuntija huhtikuun 2014 loppuun saakka. Aulan sijaisena ryhmässä toimi ylitarkastaja Raija Harju-Kivinen siihen saakka kunnes uusi lapsiasiavaltuutettu oli valittu ja aloittanut virassaan. 1.5.2014 lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila aloitti työryhmän pysyvänä asiantuntijana.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain (610/1986) 1 §:n mukaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986, tasa-arvolaki) säädettyjä tehtäviä varten on tasa-arvovaltuutetun virka ja tasa-arvolautakunta. Tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annetun asetuksen (739/1986) mukaan tasa-arvovaltuutettu ja tasa-arvovaltuutetun toimisto sekä tasa-arvolautakunta toimivat sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Tasa-arvolain 16 §:n mukaan tasa-arvovaltuutettu ja tasa-arvolautakunta valvovat tasa-arvolain noudattamista yksityisessä toiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja liiketoiminnassa siten kuin siitä tasa-arvolaisissa sekä erikseen säädetään. Näistä tehtävistä on säädetty tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annetussa laissa.

Lapsiasiavaltuutetusta annetun lain (1221/2004) 1 §:n mukaan lasten aseman ja oikeuksien huomioon ottamisen varmistamiseksi lainsäädännössä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä lapsiasiavaltuutettu. Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten sekä toimialansa järjestöjen ja muiden vastaavien toimijoiden kanssa edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista.

Vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain (660/2001) 1 §:n mukaan etnisen syrjinnän ehkäisyä, hyvien etnisten suhteiden edistämistä, etnisten vähemmistöjen sekä ulkomaalaisten aseman ja oikeuksien turvaamista, etnisen syrjimättömyyden periaatteiden valvontaa sekä ihmiskauppaan liittyvää raportointia varten sisäministeriön yhteydessä on vähemmistövaltuutettu ja syrjintälautakunta. Vähemmistövaltuutetun tehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa Suomessa sekä ehkäistä etnistä syrjintää ja puuttua syrjintään. Vähemmistövaltuutettu on myös kansallinen ihmiskaupparaportoiija.

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) 11 §:n mukaan etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kieltä muutoin kuin työsuhteessa ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valvoo vähemmistövaltuutettu. Syrjintälautakunta on valtioneuvoston nimittämä puolueeton ja riippumaton yhdenvertaisuuslakiin perustuva etnistä syrjintää koskevia hakemuksia käsittelevä oikeusturvaelin.

2.2 Hallinnollinen nykytila

Tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annetun asetuksen (739/1986) 1 §:n mukaan tasa-arvovaltuutettu, tasa-arvovaltuutetun toimisto sekä tasa-arvolautakunta toimivat sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Sosiaali- ja terveysministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (90/2008) 2 ja 5 §:ssä todetaan tasa-arvovaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun toimiston kuuluvan sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan ja ministeriön yhteydessä toimivan tasa-arvovaltuutetun olevan riippumaton hoitaessaan sille säädettyjä tehtäviä. Sosiaali- ja terveysministeriön työjärjestyksen (826/2005) mukaan tasa-arvovaltuutettu ja tasa-arvovaltuutetun toimisto toimivat hallinnollisesti kansliapäällikön alaisena erillisenä tulosryhmänä.

Tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annetussa laissa ja asetuksessa säädetään muun muassa tasa-arvovaltuutetun toimiston ja tasa-arvolautakunnan tehtävistä, henkilöstöstä ja muusta hallinnosta. Tasa-arvovaltuutetun ja toimistopäällikön nimittää valtioneuvosto ja muun henkilökunnan nimittää tai ottaa sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa myös tarvittaessa työjärjestyksen tasa-arvovaltuutetun toimistolle ja -lautakunnalle näiden esityksestä. Tasa-arvovaltuutettu antaa vuosittain kertomuksen toimialtaan sosiaali- ja terveysministeriölle. Tasa-arvolautakunnassa on puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä ja se kokoontuu puheenjohtajan kutsusta. Jäsenet määrää valtioneuvosto. Jäsenet, varajäsenet ja sihteerit sekä muut asiantuntijat ja lausunnonantajat saavat palkkiota sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamisen perusteiden mukaan. Tasa-arvolautakunnan puheenjohtaja ja jäsenet toimivat virkavastuulla.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) on parlamentaarinen neuvottelukunta, jonka valtioneuvosto asettaa eduskunnan toimikaudeksi. Neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Sen tehtävät eivät liity suoranaisesti tasa-arvolain valvontaan eivätkä tasa-arvovaltuutetun tehtäviin.

Lapsiasiavaltuutetusta annetun lain (1221/2004) 1 §:n mukaan lapsiasiavaltuutettu on sijoitettu sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen. Lapsiasiavaltuutetusta (1221/2004) annetun lain 5 §:n mukaan lapsiasiavaltuutetulla on toimisto. Toimistossa on talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa. Lapsiasiavaltuutetusta annetun valtioneuvoston asetuksen (274/2005) 2 §:n mukaan lapsiasiavaltuutetun nimittää valtioneuvosto viideksi vuodeksi kerrallaan ja 3 §:n mukaan lapsiasiavaltuutetun toimiston muun henkilökunnan nimittää tai ottaa sosiaali- ja terveysministeriö lapsiasiavaltuutetun ehdotuksesta. Lapsiasiavaltuutetun on vuosittain annettava valtioneuvostolle kertomus toimialtaan sekä laadittava toimintasuunnitelma. Sosiaali- ja terveysministeriön työjärjestyksen (826/2005) 2 §:n mukaan lapsiasiavaltuutetun toimisto toimii hallinnollisesti ministeriön sosiaali- ja terveystalouden yhteydessä. Lapsiasiavaltuutetun apuna toimii valtioneuvoston asettama lapsiasianeuvottelukunta.

Sosiaali- ja terveysministeriön keskitetty hallintotoiminto tarjoaa tasa-arvo- ja lapsiasiavaltuutettujen toimistoille pääsääntöisesti samat tukipalvelut kuin ministeriön muille yksilöille. Erityisvaltuutettujen toimistoilla on omat asianhallintajärjestelmät, omat internetsivut ja ne hoitavat omien asioidensa kirjaamisen ja arkistoinnin.

Tasa-arvovaltuutetun, tasa-arvolautakunnan, lapsiasiavaltuutetun ja lapsiasianeuvottelukunnan menot maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön toimintamomentilta 33.01.01. Sosiaali- ja terveysministeriössä on vuosittain toimintasuunnittelun ja määrärahaan yhteydessä määritelty tasa-arvo- ja lapsiasiavaltuutettujen toimistojen, tasa-arvolautakunnan ja lapsiasianeuvottelukunnan käytettävissä oleva määräraha.

Erityisvaltuutetut hyväksyvät niille osoitetun määrärahan puitteissa laskut omia menojaan lukuun ottamatta. Lapsiasiavaltuutetun menot hyväksyy sosiaali- ja terveystalvospalveluosaston osastopäällikkö, ja tasa-arvovaltuutetun menot hyväksyy hallinto- ja suunnitteluosaston osastopäällikkö. Tasa-arvovaltuutetun ja lapsiasiavaltuutetun menoista vuokrat on suurin menoerä, joka on maksettu muista kuin valtuutetuille vuosittain jaetusta määrärahasta. Myös postitus, joka etenkin lapsiasiavaltuutetun osalta on suhteelliseen suuri menoerä, maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön keskitetyistä määrärahoista.

Vähemmistövaltuutetusta ja syrjäntälautakunnasta annetun lain (21/2004) 1 §:n mukaan vähemmistövaltuutetun toimisto ja syrjäntälautakunta sijaitsevat sisäministeriön yhteydessä. Vähemmistövaltuutetusta ja syrjäntälautakunnasta (660/2001) annetun lain 2 a §:n mukaan vähemmistövaltuutettu antaa vuosittain sisäministeriölle kertomuksen toiminnastaan. Vähemmistövaltuutetun toimistossa on talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa.

Syrjäntälautakunnassa on puheenjohtaja, kuusi muuta jäsentä ja sihteeri. Puheenjohtaja ja sihteeri voivat olla päätoimisia. Lautakunnassa voi lisäksi olla yksi tai useampi sivutoiminen esittelijä. Kyseisen lain 7d §:n mukaan lautakunnan sivutoimiset jäsenet, varajäsenet ja sihteeri sekä lautakunnan kuulemat asiantuntijat ja lausunnonantajat saavat palkkiota sisäministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Vähemmistövaltuutetusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (687/2001) säädetään muun muassa vähemmistövaltuutettua koskevista kelpoisuusvaatimuksista, nimittämisestä ja vähemmistöasiain neuvottelukunnasta. Yllä mainitun asetuksen 1 §:n mukaan vähemmistövaltuutetun nimittää valtioneuvosto määräajaksi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan ja 2 §:n mukaan muut virkamiehet ja työsopimussuhteisen henkilökunnan ottaa sisäministeriö. Syrjäntälautakunnassa käsiteltävien asioiden käsittelystä säädetään myös valtioneuvoston asetuksessa (117/2004), jonka 5 §:n mukaan lautakunnan sihteerin nimittää sisäministeriö. Vähemmistöasiain neuvottelukunta toimii vähemmistövaltuutetun apuna etnisen syrjinnän ehkäisyyn, seurantaan ja valvontaan liittyvissä kysymyksissä sekä eri viranomaisten yhteistyön edistämiseksi. Vähemmistöasiain neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii vähemmistövaltuutettu. Tasa-arvovaltuutetulla on oikeus osallistua neuvottelukunnan työhön.

Sisäministeriön oikeus-, talous- ja hallintoyksiköt käsittelevät vähemmistövaltuutetun toimiston syrjäntälautakunnan talous- ja henkilöstöhallinnollisia asioita sekä sisäministeriölle kuuluvia vähemmistövaltuutettua ja syrjäntälautakuntaa koskevia muita

hallinnollisia esimerkiksi tietopalveluasioita. Vähemmistövaltuutetulla ja syrjintälautakunnalla on oma momenttinsa 26.01.04. Lisäksi näiden toimintojen kustannuksia maksetaan sisäministeriön toimintamenomomentilta 26.01.01.

2.3 Nykytilan arviointi

Tasa-arvovaltuutettu ja lapsiasiavaltuutettu ja niiden toimistojen henkilökunta ovat sosiaali- ja terveysministeriön henkilökuntaa. Tasa-arvovaltuutetun toimistossa on 11 virkaa (10,5 henkilötyövuotta) ja lapsiasiavaltuutetun toimistossa 5 virkaa. Erityisvaltuutettujen virat sisältyvät näihin lukumääriin. Tasa-arvovaltuutetun toimisto on Helsingissä. Lapsiasiavaltuutetun toimisto on koko sen toiminta-ajan ollut Jyväskylässä. Alueellistamisesta päätettiin toimiston perustamisen yhteydessä vuonna 2005. Vähemmistövaltuutetun toimiston - ja syrjintälautakunnan henkilökunta on sisäministeriön henkilökuntaa. Vähemmistövaltuutetun toimistossa on vähemmistövaltuutettu mukaan lukien 11 virkaa ja syrjintälautakunnassa 2 virkaa. Tasa-arvolautakunnassa on puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä varajäsenenä sekä sivutoiminen sihteeri. Tasa-arvolautakunnassa ei ole virka- tai työsopimussuhteessa olevaa henkilökuntaa. Erityisvaltuutetuilla voi olla mainitun lisäksi määräaikaista projektirahoituksella palkattua henkilökuntaa.

Erityisvaltuutettujen tehtävät ja asema määritellään erityislainsäädännössä. Vähemmistövaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun toiminnalliset tehtävät ovat erilaisia verrattuna lapsiasiavaltuutetun tehtäviin. Tasa-arvovaltuutetun ensisijaisena tehtävänä on syrjinnän kieltöjen ja syrjivän ilmoittelun kiellon noudattamisen valvominen. Tasa-arvovaltuutetun tulee aloittein, neuvoin ja ohjein edistää tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista, antaa tietoja tasa-arvolainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännöstä sekä seurata naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Vähemmistövaltuutetun tehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa Suomessa sekä ehkäistä etnistä syrjintää ja puuttua syrjintään. Vähemmistövaltuutettu on myös kansallinen ihmiskaupparaportointia. Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten sekä toimialansa järjestöjen ja muiden vastaavien toimijoiden kanssa edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu ja vähemmistövaltuutettu voivat tutkia myös yksilöiden tekemiä kanteluita, lapsiasiavaltuutetulla ei ole vastaavaa toimivaltaa. Koska erityisvaltuutetut sijaitsevat nykyisin kolmen eri ministeriön toimialalla, voidaan niiden lainsäädännöllistä ja hallinnollista nykytilaa pitää eräiltä osin epäyhtenäisenä.

Tasa-arvovaltuutetun ja vähemmistövaltuutetun sekä tasa-arvolautakunnan ja syrjintälautakunnan toimintaa koskeva säädöspohja tulee muuttumaan, jos hallituksen esitys (HE 19/2014) uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi hyväksytään eduskunnassa. Uusi yhdenvertaisuuslainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2015 lukien. Uudessa yhdenvertaisuuslaissa määriteltyjen uusien tehtävien toimeenpanoa varten perustetaan kuusi uutta virkaa.

Erityisvaltuutetuista, erityisvaltuutettujen toimintatavoista ja asioiden käsittelystä erityisvaltuutettujen toimistoissa sekä syrjintälautakunnan ja tasa-arvolautakunnan toiminnasta on säädetty seuraavissa säädöksissä:

- Valtioneuvoston ohjesääntö (262/2003)
- Tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annettu laki (610/1986)
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
- Lapsiasiavaltuutetusta annettu laki (1221/2004)
- Vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annettu laki (660/2001)
- Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)
- Asetus (739/1986) tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta
- Valtioneuvoston asetus (687/2001) vähemmistövaltuutetusta
- Valtioneuvoston asetus (117/2004) asian käsittelystä syrjintälautakunnassa
- Valtioneuvoston asetus (274/2005) lapsiasiavaltuutetusta
- Valtioneuvoston asetus (90/2008) sosiaali- ja terveysministeriöstä
- Valtioneuvoston asetus (1567/2011) sisäministeriöstä
- Sisäministeriön asetus (1036/2011) sisäministeriön työjärjestyksestä
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (826/2005) sosiaali- ja terveysministeriön työjärjestyksestä

3 Kansainvälinen kehitys

Työryhmä pyysi 19.3.2014 ulkoasiainministeriön Tanskassa, Ruotsissa, Norjassa ja Hollannissa sijaitsevia suurlähetystöjä selvittämään työryhmän työtä varten seuraavat asiat:

- miten erityisvaltuutettujen toiminta on hallinnollisesti järjestetty yllä mainituissa maissa? Toimivatko erityisvaltuutetut omana erillisenä virastona vai ovatko ne toiminnallisesti koottu yhteen? Miten erityisvaltuutetut on hallinnollisesti sijoitettu näiden maiden valtionhallinnossa esimerkiksi ministeriön tai muun viraston yhteyteen?
- miten erityisvaltuutettujen hallinnollinen asema ja muu toiminta on kehittynyt viime vuosien aikana? Onko erityisvaltuutettujen hallinnointia koskevaa rakennetta uudistettu viime vuosien aikana ja miten?
- millainen toimivalta erityisvaltuutetuilla on? Suomessa tasa-arvo- ja vähemmistövaltuutetuilla on oikeuksien edistämistä ja valvontaa koskevia tehtäviä ja lapsiasiavaltuutetulla oikeuksien edistämistehtävä. Onko erityisvaltuutettujen toimivalta määritelty lähtökohtaisesti samansisältöisesti kuin Suomessa vai poikkeako se edellä mainitusta ja miten?

3.1 Tanska

Tanskassa ei ole vähemmistö-, tasa-arvo- tai lapsiasiavaltuutettua. Vähemmistöjen oikeuksia hoitaa muun muassa etnisten vähemmistöjen neuvosto ja lasten oikeuksia oikeusasiamiehen lapsiasiatoimisto. Syrjintälautakunnalle kuuluvat asiat hoidetaan yhdenvertaisuuslautakunnassa. Yleisesti kansalaisoikeuksien toteutumista valvoo parlamentin oikeusasiamies.

Oikeusasiamiehen lapsiasiatoimisto

Parlamentin oikeusasiamiehen virastossa toimii lapsiasiatoimisto, joka perustettiin vuonna 2012. Lapsiasiatoimisto on hallinnollisesti ja toimivallan osalta oikeusasiamiehen alaisuudessa. Lapsiasiatoimisto tekee aloitteita, ottaa vastaan valituksia, tekee valvontakäyntejä yksityisiin ja julkisiin instituutioihin sekä valvoo että julkishallinto noudattaa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimusta ja muita kansainvälisiä sitoumuksia.

Ihmisoikeusinstituutti

Vuodesta 2002 lähtien instituutti on toiminut kansallisena yhdenvertaisen kohtelun toimielimenä Tanskan yhdenvertaisuuslain mukaisesti rotua ja etnisyyttä sekä vuodesta 2011 lähtien myös sukupuolta koskevissa asioissa.

Yhdenvertaisuuslautakunta

Tanskassa yhdenvertaisuuslautakunta käsittelee syrjäntäkanteluita, jotka voivat koskea niin työelämässä kuin sen ulkopuolella tapahtunutta toimintaa. Toimielin perustettiin vuonna 2009, jolloin siihen yhdistettiin aiemmat sukupuolista syrjintää ja etnistä syrjintää käsittelevät toimielimet.

3.2 Ruotsi

Syrjäntäasiamies

Syrjäntäasiamies on Ruotsin työmarkkinaministeriön alaisuudessa toimiva hallintoviranomainen. Syrjäntäasiamies perustettiin vuonna 2009 yhdistämällä yhdeksi organisaatioksi tasa-arvoasiamies, etnisen syrjinnän vastainen asiamies, vammaisasiamies ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvän syrjinnän vastainen asiamies. Asiamiesten yhteen kokoamisella on pyritty tehostamaan syrjinnän vastaista työtä ja tuettu syrjintää käsittelevän kokonaisnäkömyksen muotoutumista. Aiempaa suuremmalla organisaatiolla on katsottu olevan myös enemmän painoarvoa työnantajien ja muiden toimijoiden suhteen. Yhtenäinen organisaatio on kykenevämpi tarjoamaan aiempaa vahvempaa tukea yksilöitä koskevissa syrjäntätapauksissa.

Syrjäntäasiamies saa ajaa yksityishenkilön kannetta tämän suostumuksella. Syrjäntäasiamiehellä on oikeus puuttua ainoastaan työelämää, korkeakouluja, yliopistoja, koulua ja kouluterveydenhuoltoa sekä tiettyjä yhteiskunnan osa-alueita koskeviin tapauksiin. Syrjäntäkiellon alaan kuuluvilla toimijoilla on tiedonanto - ja yhteistoimintavelvollisuus syrjäntäasiamiehen pyynnöstä. Syrjäntäasiamiehen pyyntöä noudattamatta jättävän on täytettävä velvollisuutensa sakon uhalla. Syrjäntäasiamiehen päätöksestä valitetaan syrjäntälautakuntaan.

Syrjäntälautakunta

Syrjäntälautakunta on Ruotsin työmarkkinaministeriön alaisuudessa toimiva hallintoviranomainen. Syrjäntälautakunnan nykyinen tehtävä hallintoviranomaisena on harkita syrjäntälain mukaisesti uhkasakkoesityksiä joissakin työelämän kysymyksissä. Syrjäntälautakunnan päätökseen ei ole valitusoikeutta.

Lapsiasiamies

Lapsiasiamies toimii Ruotsin sosiaaliministeriön alaisuudessa. Lapsiasiamies valvoo lasten oikeuksien sopimuksen toteutumista ja työskentelee sopimuksen noudattamisen puolesta.

Vähemmistöasiamies

Ruotsissa ei toimi erillistä vähemmistöasiamiestä.

3.3 Norja

Norjassa toimii lapsiasiavaltuutettu sekä tasa-arvo- ja syrjintävaltuutettu. Lisäksi on tasa-arvo- ja syrjintälautakunta, joka käsittelee tasa-arvo- ja syrjintävaltuutetun päätöksistä tehtyjä valituksia.

Edellä mainittuja valtuutettuja ja lautakuntaa ei ole Norjassa toiminnallisesti koottu yhteen, vaan ne toimivat erillisinä virastoina. Ne ovat kaikki hallinnollisesti lapsi-, tasa-arvo- ja kotouttamisministeriön alaisuudessa. Tasa-arvo- ja syrjintävaltuutetun tehtävänä on edistää tasa-arvoa ja taistella syrjintää vastaan.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävä on yhtäältä valvoa ja edistää lasten etuja, toisaalta varmistaa, että Norjan käytännöt noudattavat YK:n lasten oikeuksien sopimusta.

3.4 Hollanti

Lapsiasiavaltuutettu toimii osana oikeusasiamiehen toimistoa ja on kansallisen oikeusasiamiehen alainen, ja siitä huolimatta hän on itsenäinen toimija. Toisin kuin oikeusasiamies, lapsiasiavaltuutettu voi käsitellä myös yksityiselle sektorille sijoittuvia valituksia lastenoikeuksien rikkomisesta.

Hollannissa on ihmisoikeuksia valvova instituutti The Netherlands Institute for Human Rights. Sen tehtäviin kuuluvat: ihmisoikeuksien tarkkailu ja suojeleminen, ihmisoikeuksien kunnioituksen edistäminen käytännössä, politiikassa ja lainsäädännössä sekä tietoisuuden lisääminen. Instituutin tehtäviin kuuluu myös tasa-arvon edistäminen ja valvominen, ja sille kuuluu entisen tasa-arvokomission tehtävät ja syrjinnän vastaisen toiminnan valvominen. Hollannissa ei ole syrjintälautakuntaa vastaavaa elintä.

4 Hallituksen esitys uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi

Hallituksen esitys (19/2014) uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on annettu eduskunnalle keväällä 2014 ja se tulee muuttamaan myös tasa-arvovaltuutettua, vähemmistövaltuutettua, tasa-arvolautakuntaa ja syrjintälautakuntaa koskevaa lainsäädäntöä. Kyseisessä hallituksen esityksessä säädettäisiin yhdenvertaisuusvaltuutettua, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa sekä tasa-arvovaltuutettua koskevat lait. Myös naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia ja seitsemäätoista muuta lakia muutettaisiin. Muutoksen kohteena olevien erityisvaltuutettujen riippumattomuutta ja itsenäisyyttä parannettaisiin ja syrjintä- ja tasa-arvolautakunta yhdistettäisiin. Lainsäädäntökokonaisuuden voimaantulosta, nykyisen yhdenvertaisuuslain, vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain sekä tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain kumoamisesta samoin kuin uudistuksen siirtymäkauden järjestelyistä säädettäisiin voimaanpanolaissa. Kyseinen hallituksen esitys on tehty nykyisistä hallinnollisista lähtökohdista. Uuden yhdenvertaisuuslain voimaantuloajaksi on esitetty 1.1.2015.

Uudessa yhdenvertaisuuslaissa velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta laajenisi voimassa olevaan lakiin verrattuna. Velvollisuus koskisi viranomaisten lisäksi koulutuksen järjestäjiä ja oppilaitoksia sekä työnantajia. Syrjinnän määritelmää ja oikeutettua erilaista kohtelua koskevia säännöksiä ehdotettaisiin täsmennettävän. Syrjityksi tulleiden oikeusuojaa parannettaisiin laajentamalla hyvityssäännöksen käyttöalaa nykyisestä.

Lisäksi uuden yhdenvertaisuuslain myötä nykyiset lain valvontajärjestelmät muuttuisivat. Nykyinen vähemmistövaltuutetun virka korvattaisiin yhdenvertaisuusvaltuutetun viralla. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä olisi valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista ja muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kelpoisuusvaatimuksista, muista tehtävistä, toimivaltuuksista ja toimistosta säädettäisiin esitykseen sisältyvässä yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettavassa laissa.

Hallituksen esityksessä yhdenvertaisuuslaiksi todetaan, että yhdenvertaisuusvaltuutettu olisi toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton. Valtuutettu olisi siten ratkaisu- ja muussa toiminnassaan riippumaton muiden tahojen, kuten viranomaisten tai eri intressiryhmien samoin kuin ratkaistavana olevan asian osapuolten vaikutuksesta. Myös tasa-arvovaltuutetun toiminnallista itsenäisyyttä ja riippumattomuutta parannettaisiin säätämällä siitä tasa-arvovaltuutettua koskevassa laissa.

Yhdenvertaisuusvaltuutetulle ja tasa-arvovaltuutetulle annettaisiin lainsäädäntöuudistuksessa oikeus nimittää toimistonsa virkamiehet ja oikeus vahvistaa niiden työjärjestykset. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä olisi yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta, jonka tarkoituksena olisi muun muassa toimia yhdenvertaisuuskysymysten kannalta merkittävimpien toimijoiden ja viranomaisten tietojenvaihtoa varten.

Nykyiset syrjintälautakunta ja tasa-arvolautakunta ehdotetaan lakiuudistuksessa yhdistettäväksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnaksi. Sen tehtävät koostuisivat nykyisten tasa-arvolautakunnan ja syrjintälautakunnan tehtävistä, minkä lisäksi sen toimialaa ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan kaikki syrjintäperusteet.

Sukupuolten tasa-arvon edistämisestä ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta säädettäisiin edelleen naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa. Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellot täsmennettäisiin koskemaan myös sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. Työpaikan tasa-arvosuunnitelmaa ja siihen liittyvää palkkakartoitusvelvollisuutta täsmennettäisiin. Velvoite laatia tasa-arvosuunnitelma laajennettaisiin koskemaan perusopetusta. Sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista valvoisi ja edistäisi edelleen tasa-arvovaltuutettu. Palvelussuhteita koskevien lakien nykyiset syrjintäkiellot ehdotetaan korvattavan viittauksella yhdenvertaisuuslakiin ja tasa-arvolakiin.

5 Näkemyksiä valtuutettujen ja lautakuntien hallinnollisesta sijaintipaikasta

Asettamispäätöksen mukaisesti eduskunnan henkilöstöpäällikkö Hannu Laitinen ja eduskunnan oikeusasiamies Pertti Jääskeläinen olivat työryhmän kuultavina erityisvaltuutettujen kokoamisesta oikeusministeriön yhteyteen. Kuulemisissa todettiin, että erityisvaltuutettujen siirtäminen oikeusministeriön yhteyteen ei olisi ongelmallista niiden toiminnallisen riippumattomuuden suhteen. Taloudellinen riippumattomuus on, kuten yleisesti muuallakin nykyisten niukkojen resurssien aikana, haasteellista.

Oikeusasiamies Jääskeläisen kuulemisessa nousivat esiin seuraavat näkökohdat. Ottaen huomioon hallituksen esityksessä (19/2014) olevat ehdotukset tasa-arvovaltuutetun ja tulevan yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminnan itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta sekä erityisvaltuutettujen oikeudesta nimittää oma henkilöstönsä, voidaan erityisvaltuutetut sijoittaa oikeusministeriön yhteyteen ilman, että niiden itsenäisyys ja riippumattomuus vaarantuisivat. Lisäksi, jos erityisvaltuutettujen asemaa ja roolia tullaan tarkastelemaan osana ihmisoikeusarkkitehtuurin uudistusta, olisi tarkoituksenmukaista tarkastella myös eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välistä työnjakoa.

Oikeusministeriön tilaamassa kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman 2012–2013 (OM 9/021/2012) 31.3.2014 julkaistussa arviointiraportissa on käsitelty muun muassa kansallista ihmisoikeusarkkitehtuuria. Raportissa todettiin, että erityisvaltuutettujen ja lautakuntien pitäminen ministeriöihin ja toimeenpanovaltaan kytkettynä ei ole perusteltua. Paras rakenteellinen kokonaisratkaisu olisi arviointiraportin mukaan yksittäisten erityisvaltuutettujen saaminen yhteisen ihmisoikeusasiantuntijakeskuksen tiloihin, jossa ovat jo eduskunnan oikeusasiamies ja ihmisoikeuskeskus, minkä suuntaista keskustelua käytiin myös työryhmässä

Ihmisoikeusarkkitehtuurin seuraavassa kehittämisvaiheessa tulisi raportin mukaan keskittyä siihen, että hajallaan oleva asiantuntemus saataisiin samalle hallinnonalalle. Raportissa todetaan, että Suomeen on kehitetty sinänsä tarpeellisia toimijoita, mutta hallinnollisissa uudistuksissa ei ole kiinnitetty huomiota syntyvien rakenteiden yhteensopivuuteen ja mahdollisiin päällekkäisyyksiin. Myös valtioneuvoston apulaisoikeuskansleri on vuonna 2009 kiinnittänyt huomiota syrjintäsuojan epäyhtenäisyyteen oikeuskanslerin vuosikertomuksessa. Valtioneuvosto tulee käsittelemään kansallisia perus- ja ihmisoikeusrakenteita ja niiden kehittämistä syksyllä 2014 annettavassa ihmisoikeusselonteos-

6 Työryhmän esitys

Työryhmä esittää, että nykyiset tasa-arvovaltuutettu, lapsiasiavaltuutettu ja vähemmistövaltuutettu siirretään oikeusministeriön hallinnonalalle. Myös tasa-arvolautakunnan ja syrjintälautakunnan tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi oikeusministeriön yhteyteen. Ne yhdistetään myöhemmin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnaksi, jos uusi yhdenvertaisuuslaki hyväksytään eduskunnassa. Valtuutettujen tehtäviin liittyvät vähemmistöasiain neuvottelukunnan ja lapsiasianeuvottelukunnan tehtävät siirtyisivät oikeusministeriön yhteyteen. Vähemmistöasiain neuvottelukunta muuttuu myöhemmin yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunnaksi, jos uusi yhdenvertaisuuslaki hyväksytään eduskunnassa. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta sen sijaan jäisi sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen, koska se liittyy olennaisesti sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan edelleen kuuluviin tasa-arvopolitiikan kehittämistehtäviin.

Tuleva yhdenvertaisuusvaltuutettu ja tasa-arvovaltuutettu siirtyisivät yhteisiin tiloihin. Lapsiasiavaltuutetun toimisto on sijoitettu Jyväskylään, eikä sen sijaintipaikkaan ehdoteta muutosta.

Erityisvaltuutettujen toimintaympäristöä selkeyttämällä vahvistetaan pidemmällä aikavälillä myönteistä perusoikeuskehitystä Suomessa. Erityisvaltuutettujen yhteen kokoaminen oikeusministeriön hallinnonalalle mahdollistaa näiden kooltaan pienten oikeusurvaelinten tehokkaamman toiminnan sekä nykyistä paremman mahdollisuuden puuttua moniperusteiseen syrjintään. Erityisvaltuutettujen tiiviimpi toiminnallinen yhteistyö voisi tuoda hyötyjä esimerkiksi viestinnässä, vaikuttamisessa ja sidosryhmäyhteistyössä. Erityisvaltuutetut hoitaisivat edelleen lakisäätteiset tehtävänsä itsenäisinä viranomaisina. Erityisvaltuutetuilla voisi olla pidemmällä aikavälillä myös muita yhteisiä hallinnollisia toimintoja, mikä kuitenkin edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia. Myös se, että jatkossa kaikki erityisvaltuutetut sijaitsevat yhdellä hallinnonalalla, tuo niiden ministeriötason hallinnointitehtäviin synergiaetua.

6.1 Lainsäädännölliset vaikutukset

Jos päätös erityisvaltuutettujen kokoamisesta oikeusministeriön yhteyteen tehdään, on edellä mainittua hallituksen esitystä (19/2014) uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi muutettava niin, että tasa-arvovaltuutetun ja ehdotetun uuden yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistot sekä ehdotettu uusi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sijaitsisivat 1.1.2015 lukien oikeusministeriön hallinnonalalla.

Myös lapsiasiavaltuutetusta annettua lakia (2004/1221), erityisvaltuutettujen toimintaa sääteleviä valtioneuvoston asetuksia ja muita alemmanasteisia säädöksiä, jotka on lueteltu lainsäädännön ja hallinnon nykytilaa koskevissa kappaleissa yllä ja joita ei kumota uuden yhdenvertaisuuslain voimaantulon yhteydessä, on muutettava syksyn 2014 aikana.

6.2 Hallinnolliset vaikutukset

Pidemmällä aikavälillä erityisvaltuutettujen toimistot voisivat saada synergiaetua joidenkin hallinnollisten ja taloudellisten tukitoimintojen yhdenmukaistamisesta. Näitä hallinnollisia ja taloudellisia tukitoimintoja voisivat olla esimerkiksi toimitilojen ylläpitoa ja tavanomaista henkilöstöhallintoa koskevat asiat. Huomioitava on, että erityisvaltuutettujen henkilökunnan on hallinnonalan vaihtumisen jälkeen hoidettava itse suurin osa niistä sisäisen hallinnon ja talouden hoitoon liittyvistä tehtävistä, jotka sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja sisäministeriö ovat aikaisemmin hoitaneet heidän puolestaan.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston näkemyksen mukaan myös sisältöön liittyvää synergiaetua voidaan saavuttaa toimistojen keskittämällä oikeusministeriön hallinnonalalle, koska oikeusministeriön toimialaan kuuluu perusoikeus- ja yhdenvertaisuuslainsäädäntö, johon myös lasten oikeuksia koskeva lainsäädäntö kuuluu.

Oikeusministeriö käy vuosittaiset tulosohjausneuvottelut niin tuomioistuinten ja tietosuojavaltuutetun kanssa ja tarkoitus on, että myös erityisvaltuutetut käyvät vuosittaisen neuvottelun jatkossa oikeusministeriön kanssa. Neuvottelussa sovittaisiin vuosittaisesta määrärahasta ja muista resursseista. Tarkoituksenmukainen neuvotteluiden muoto suunnitellaan yhdessä oikeusministeriön ja jokaisen erityisvaltuutetun kanssa. Erityisvaltuutettujen yhteen kokoamisen myötä hallinnollisten tuki- ja ohjaustehtävien määrä kasvaa oikeusministeriössä. Uusiin erityisvaltuutetuista johtuviin hallinnollisiin tuki- ja ohjaustehtäviin on varattava resursseja.

6.3 Taloudelliset vaikutukset

Erityisvaltuutettujen yhteenkokoamisella ei lyhyellä aikavälillä saavutettaisi taloudellisia säästöjä eikä uudistuksesta aiheutuisi määrärahan lisäyksiä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja sisäministeriön pääluokista siirrettäisiin oikeusministeriön pääluokkaan ne määrärahat, jotka nykyisin on osoitettu siirron kohteena oleviin tehtäviin (2 855 000 euroa). Siirrettävät määrärahat koostuvat sekä suoraan näihin tehtäviin osoitetuista menoista että niistä yleiskustannuksista, jotka katetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja sisäministeriön muista toimintamenoista henkilöluvun suhteessa. Lisäyksenä otetaan huomioon julkisen talouden suunnitelmassa (3.4.2014) päätetty yhdenvertaisuuslain uudistuksen toteuttamiseen osoitetut lisäresurssit (540 000 euroa).

Siirtyvät erityisvaltuutetut koottaisiin oikeusministeriön momentille 25.01.03. Oikeusministeriön varsinaisessa ehdotuksessa talousarvioesitykseksi 2015 kyseiseltä momentilta on irrotettu Oikeusrekisterikeskus omaksi momentikseen. Momentille jäivät tietosuoja-valtuutetun toimisto ja – lautakunta sekä onnettomuustutkintakeskus. Momentin nimi muutettaisiin muotoon *Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot*.

Erityisvaltuutettujen hallinnonalan vaihtumisesta johtuvien kertaluonteisten kustannusten on arvioitu olevan 50 000–70 000 euroa, josta suurin osa olisi muutto- ja kaluste-hankinnoista sekä ITK-muutoksista johtuvia kuluja. Kertaluonteiset kulut katettaisiin oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkien kesken. Toimitilakulujen määrä voi myös laskea, kun erityisvaltuutetut ja syrjäntälautakunta sijaitsevat jatkossa toistensa yhteydessä erillisissä toimitiloissa. Vähemmistövaltuutetun momentti sisäministeriön pääluokassa lakkautettaisiin. Momentille vuoden 2014 lopussa jäävä käyttämätön määräraha on ilman erillisiä päätöksiä käytettävissä momentin käyttöperusteiden mukaisesti tehtäviin vielä vuonna 2015. Vähemmistövaltuutetun EU-rahoitus säilyisi ennallaan oikeusministeriön pääluokassa.

Erityisvaltuutettujen siirtoa koskeva momentin 25.01.03 täydennys on tarkoitus toimittaa valtiovarainministeriölle 11.8.2014 ministeriön vastineessa valtiovarainministeriön talousarvioehdotukseen. Momentin selvitysosan alussa kuvattaisiin kunkin erityisvaltuutetun tehtävät. Selvitysosan käyttösuunnitelmassa esitettäisiin määrärahan arvioitu käyttö kunkin erityisvaltuutetun toiminnan osalta erikseen. Lisäksi omana kohtanaan esitettäisiin arvio erityisvaltuutettujen yhteisiksi menoiksi, jotka alustavasti koostuvat niistä summista, joita erityisvaltuutetuille ja lautakunnille ei ole erikseen osoitettu sisäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön pääluokissa.

Ehdotus uudeksi momentiksi noudattaisi yleistä tavoitetta pitää talousarvion rakenne yhtenäisenä ja momenttien määrä rajallisena. Lisäksi ehdotus vahvistaisi kunkin erityisvaltuutetun näkyvyyttä valtion talousarviossa. Määrärahan erittely käyttösuunnitelmassa olisi läpinäkyvä menettely, joka tarvittaessa mahdollistaisi määrärahan joustavan käytön.

7 Henkilöstövaikutukset

Esityksen henkilöstövaikutusten arviointi perustuu edellä mainittuun nykytilan kartoitukseen ja sen perusteella tehtyihin arvioihin erityisvaltuutettujen ja syrjäntälautakunnan yhteenkokoamisen vaikutuksista. Vuoden 2015 alusta siirrettäisiin oikeusministeriön hallinnonalalle tehtäviä ja henkilöitä yhteensä 28,5 henkilötyövuoden verran. Tasa-arvovaltuutetun toimistosta siirtyisi 10,5 henkilötyövuotta, vähemmistövaltuutetun toimistosta 11 henkilötyövuotta, lapsiasiavaltuutetun toimistosta 5 henkilötyövuotta ja syrjäntälautakunnasta 2 henkilötyövuotta. Tasa-arvolautakunnalla ei ole palvelussuhteessa olevaa henkilöstöä. Erityisvaltuutetuilla voi olla yllä mainitun lisäksi määräaikaista projektirahoituksella palkattua henkilöstöä. Lisäksi uudessa yhdenvertaisuuslaissa määriteltyjen uusien tehtävien toimeenpanoa varten perustettaviksi sovitut kuusi uutta virkaa kohdennetaan oikeusministeriön hallinnonalalle.

Muutoksissa noudatetaan valtion hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja soveltuvin osin valtioneuvoston periaatepäätöstä valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa (26.1.2012). Oikeusministeriön yhteyteen siirtyvien virkamiesten palkkoihin sovellettaisiin 1.1.2015 lukien oikeusministeriön ja eräiden virastojen palkkausjärjestelmän sopimusta (sopimusala 250151 M). Siirtyvän henkilöstön palkkataso turvattaisiin siten kuin siitä on sovittu valtion keskustason virka- ja työehtosopimuksessa.

---

8 Jatkotyö

Oikeusministeriön vuoden 2015 talousarvioehdotukseen erityisvaltuutettujen, syrjintälautakunnan ja tasa-arvolautakunnan hallinnonalan siirrosta johtuvat esitykset valmistellaan kesän 2014 aikana ja yhdenvertaisuuslakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja koskevaa hallituksen esitystä (19/2014) täydentävä esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2014.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-389-4 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.oikeusministerio.fi